

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ
ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ
ТА ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ
МВС УКРАЇНИ**

**Матеріали
VI міжвідомчого науково-практичного круглого столу
(Київ, 18 квітня 2024 року)**

**Київ
2024**

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ
ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ
ТА ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ
МВС УКРАЇНИ

Матеріали
VI міжвідомчого науково-практичного круглого столу
(Київ, 18 квітня 2024 року)

Київ
2024

УДК 159.9:351.741:355.5«364»

A437

Редакційна колегія:

Черней В. В., ректор Національної академії внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор;

Гусарев С. Д., перший проректор Національної академії внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор;

Чернявський С. С., проректор Національної академії внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор;

Мотлях О. І., завідувач наукової лабораторії з проблем психологічного забезпечення та психофізіологічних досліджень ННІЗДН Національної академії внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор;

Кудерміна О. І., завідувач кафедри юридичної психології Національної академії внутрішніх справ, доктор психологічних наук, професор;

Андросюк В. Г., провідний науковий співробітник наукової лабораторії з проблем психологічного забезпечення та психофізіологічних досліджень ННІЗДН Національної академії внутрішніх справ, кандидат психологічних наук, професор;

Корольчук В. В., начальник відділу організації наукової діяльності та захисту прав інтелектуальної власності Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник;

Галустьян О. А., старший науковий співробітник наукової лабораторії з проблем психологічного забезпечення та психофізіологічних досліджень ННІЗДН Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук

Рекомендовано до друку науково-методичною радою Національної академії внутрішніх справ від 20 березня 2024 року (протокол № 3)

Матеріали подано в авторській редакції. Відповідальність за їхню якість, а також відсутність у них відомостей, що становлять державну таємницю та службову інформацію, несуть автори

Актуальні питання психологічного забезпечення діяльності Національної поліції та закладів вищої освіти МВС України [Текст] : матеріали VI міжвідом. наук.-практ. круглого столу (Київ, 18 квіт. 2024 р.) / [редкол.: В. В. Черней, С. Д. Гусарев, С. С. Чернявський та ін.]. – Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2024. – 203 с.

УДК 159.9:351.741:355.5«364»

© Національна академія внутрішніх справ, 2024

Калачик Т. О., Макарова О. П. ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОГО СУПРОВОДУ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ, ЯКІ БРАЛИ УЧАСТЬ У БОЙОВИХ ДІЯХ В УКРАЇНІ.....	78
Кердивар В. В. РОЛЬ ПСИХОЛОГА У ПІДТРИМЦІ ТА ВІДНОВЛЕННІ ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗДОРОВ'Я СПІВРОБІТНИКІВ ДСНС УКРАЇНИ ПІСЛЯ ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ЗА ПРИЗНАЧЕННЯМ В УМОВАХ ВІЙНИ.....	82
Корж Є. М. ФОРМУВАННЯ ЦІННОСТЕЙ І СИСТЕМИ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	85
Костюк А. В., Процик Л. С. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ СПІЛЬНОТ ПРАЦІВНИКІВ ПІДРОЗДІЛІВ ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СИСТЕМИ МВС УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	90
Краснокутський М. І. АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ ПСИХОЛОГІЧНИХ ТА ФІЗИЧНИХ НАСЛІДКІВ ВОЄННОЇ АГРЕСІЇ: ІНТЕГРОВАНІЙ ПІДХІД ДО РЕАБІЛІТАЦІЇ	92
Кріцак І. В. ДУХОВНО-СУТНІСНІ АСПЕКТИ ПРОТИДІЇ СУЇЦИДАЛЬНОСТІ КРИЗЬ ПРИЗМУ КРИМІНОТЕОЛОГІЇ.....	96
Литвин В. В. НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА ПСИХОЛОГІЧНОЇ ТА МЕДИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ПЕРСОНАЛУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ.....	103
Мітченко К. В. ЕМОЦІЙНЕ ВИГОРАННЯ ПСИХОЛОГІВ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ	106
Мотлях О. І., Мотиль І. І. ПРОБЛЕМИ ПОВЕРНЕННЯ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ НА ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНІ РОСІЄЮ ТЕРИТОРІЇ ДОНЕЦЬКОЇ ТА ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛАСТЕЙ.....	109

забезпечення системи МВС України. Професійна спільнота фахівців-психологів в межах системи (НПУ, ДСНС, ДПСУ, НГУ, а також ТМО МВС України та ЗВО зі специфічними умовами навчання) має бути спрямована на вирішення конкретних завдань, пов'язаних із психологічною підтримкою працівників, які знаходяться у стресових ситуаціях. Серед *основних завдань такої спільноти* можна виділити обмін досвідом, проведення спільних тренінгів та семінарів, підготовка спеціалістів для роботи в умовах воєнного стану, а також психологічна підтримка працівників психологічного забезпечення у стресових ситуаціях.

Таким чином, у зв'язку з тим, що наразі відсутній чіткий механізм співпраці та обміну досвідом між психологами різних підрозділів МВС України перспективним є створення професійної спільноти для обміну досвідом та взаємопідтримки між психологами, розробки та впровадження стандартів й протоколів психологічної підтримки працівників МВС України, а також залучення міжнародного досвіду та експертизи для підвищення кваліфікації фахівців і покращення їх роботи в умовах воєнного стану. Тому, створення професійних спільнот у підрозділах психологічного забезпечення системи МВС України стане важливим кроком у підвищенні якості та ефективності психологічної підтримки працівників у складних умовах конфлікту.

Список використаних джерел

1. International Association of Chiefs of Police, URL: <https://www.theiacp.org/>.
2. British Psychological Society, Division of Forensic Psychology, URL: <https://www.bps.org.uk/member-networks/division-forensic-psychology>.
3. Canadian Psychological Association of Police, URL: <https://cpa.ca/aboutcpa/>.

УДК 159.99

Краснокутський Микола Іванович,
науковий співробітник навчально-наукової
лабораторії екстремальної та кризової
психології науково-дослідного центру
Національного університету цивільного
захисту України, кандидат психологічних
наук, доцент
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4422-1505>

АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ ПСИХОЛОГІЧНИХ ТА ФІЗИЧНИХ НАСЛІДКІВ ВОЄННОЇ АГРЕСІЇ: ІНТЕГРОВАНІЙ ПІДХІД ДО РЕАБІЛІТАЦІЇ

У сучасному світі, насиченому нестабільністю, конфліктами та воєнною агресією залишають за собою не тільки руїни, а й породжують глибокі рани у психічному та фізичному стані тих, хто опинився в їхньому

епіцентрі. Взаємозв'язок між психологічним та фізичним станом стає важливою сферою вивчення, оскільки вона не лише формує індивідуальний досвід, а й визначає спосіб подолання таких станів, як посттравматичний стрес, тривожність, а також фізичні травми та хронічні захворювання, що потребують уваги та системного підходу.

Розуміння цієї проблеми може бути важливим кроком для розробки ефективних стратегій реабілітації та надання підтримки тим, хто постраждав від війни, щоб вони могли повернутися до повноцінного життя та сприйняти своє місце у суспільстві.

Актуальність вивчення цього взаємозв'язку надзвичайно підвищується через зростаючу кількість ветеранів та цивільних осіб, що стикаються з психічними розладами та фізичними проблемами після воєнних дій.

Метою даного дослідження є аналіз та розкриття взаємозв'язку між психологічними та фізичними наслідками воєнної агресії спрямованих на подолання негативного впливу на психічне та фізичне здоров'я.

Дослідження охоплює ветеранів, цивільних осіб та дітей, які стали свідками або жертвами військових конфліктів. Здобуті результати можуть бути спрямовані на вдосконалення підходів до їхньої комплексної реабілітації та врахування їхніх потреб у фізичному та психічному відновленні.

Для досягнення цієї мети необхідно вирішити наступні завдання:

- на основі інформаційно-аналітичного огляду зробити аналіз впливу фізичних проблем на психічне здоров'я та загальний стан організму;
- визначення впливу психологічних травм на якість життя та соціальну адаптацію.

За останні роки проблемі взаємозв'язку між психологічними та фізичними наслідками воєнної агресії було приділено увагу у наукових дослідженнях вітчизняних та зарубіжних дослідників: О. В. Тімченка, А. С. Вовканича, Г. М. Бойко, О. Л. Іванова, І. Я. Пінчука, Д. Брієра, К. Скота та ін.

Для виконання дослідження були використані наступні методи та методики:

- анкетування та інтерв'ювання: Збір даних про психологічні стани та досвід ветеранів та постраждалих;
- коротка шкала тривоги, депресії та ПТСР (адаптована І.О. Котеневим) призначена для первинного скринінгу перерахованих симптомів у осіб, що пережили будь-якого роду психічні травми;

Вказана взаємодія визначає складність та багатогранність впливу воєнних конфліктів на здоров'я та психічний стан постраждалих. Проведені дослідження підкреслюють необхідність

комплексного підходу до реабілітації, оскільки він сприяє не лише фізичному відновленню, але й ефективно впливає на психологічний стан і якість життя осіб, які потерпіли внаслідок воєнних подій.

Отже, внаслідок війни можуть виникати різноманітні психічні розлади, такі як посттравматичний стресовий розлад (ПТСР), депресія, тривожність, адаптаційні та соматичні розлади. Ці психічні виклики можуть впливати на емоційний стан, міжособистісні відносини та загальний функціональний стан осіб, які пережили воєнні травми.

Наступними факторами є фізичні наслідки воєнної агресії, які включають травми, інвалідність, хронічні захворювання та фізичне виснаження. Особи, які стали жертвами військових конфліктів, можуть стикатися з обмеженою фізичною функціональністю та потребують інтенсивної медичної та реабілітаційної підтримки.

Взаємозв'язок між психічним та фізичним станом виявляється в тому, як психологічний стан може впливати на фізичне здоров'я та навпаки. Стрес, депресія та інші психічні фактори можуть викликати або поглиблювати фізичні захворювання, а фізичні травми можуть впливати на психічний стан.

Психосоматичні аспекти взаємодії між психікою та фізіологією вказують на взаємовплив емоційного та ментального стану на фізичне здоров'я. Ця взаємодія може викликати або поглиблювати фізичні захворювання, а також відображати вплив фізіологічних станів на психічне благополуччя. Розуміння психосоматичних аспектів є ключовим для розробки ефективних стратегій лікування та реабілітації, оскільки вони визначають інтегрований підхід до подолання наслідків воєнної агресії [1].

Взаємовплив психологічних факторів на перебіг фізичних захворювань виявляється в тому, як емоційний стан, стрес та інші психічні аспекти можуть впливати на характер і хроніфікацію фізичних хвороб. Психологічні фактори можуть впливати на імунну систему, сприяючи або послаблюючи боротьбу з захворюванням, а також впливати на вибір та ефективність лікування. Врахування цього взаємовпливу є важливим для повного розуміння та ефективного лікування пацієнтів [4].

Комплексний підхід до реабілітації означає використання інтегрованих стратегій, що охоплюють як психологічні, так і фізичні аспекти подолання наслідків воєнної агресії. Він спрямований на забезпечення повноцінного відновлення та підтримки осіб, що постраждали, і враховує взаємозв'язок між їхнім фізичним та психічним станом.

Отримані результати вказують на перспективи для подальших досліджень у сфері психологічного забезпечення військовослужбовців. Доцільно вивчити ефективність нових підходів до виявлення та

запобігання професійному вигоранню, враховуючи динаміку сучасного військового середовища.

Висновки:

1. Проведене нами дослідження взаємозв'язку між психологічними та фізичними наслідками воєнної агресії дозволяє зробити припущення про значущість комплексного підходу до реабілітації. Посттравматичний стрес та інші психічні розлади, а також травматичні ушкодження та хронічні захворювання, залишають істотний слід на фізичному та психічному становищі постраждалих.

2. Важливість психосоматичного підходу стає очевидною, враховуючи взаємозв'язок між психікою та фізіологією впливу на загальний стан здоров'я. Психологічні фактори можуть визначати перебіг фізичних захворювань, а фізичні травми впливають на психічне благополуччя.

3. У комплексній реабілітації ключову роль відіграють медикаментозні методи, але їх слід узгоджувати з соціальною та професійною реабілітацією. Це сприяє поверненню постраждалих до повноцінного життя та впровадженню їх у суспільство.

Отже, розуміння взаємозв'язку між психічними та фізичними аспектами військових травм дозволить розробляти ефективніші стратегії реабілітації та поліпшувати якість життя тих, хто пережив воєнні випробування.

Список використаних джерел

1. Бойко Г. М. Реабілітаційна психологія: посібник / для студ. вищ. навч. закл.. Полтава : АСМІ, 2010. 240 с.

2. Бріер Д., Скот К. Основи травмофокусованої психотерапії. Львів: Свічадо, 2015. 448 с.

3. Вовканич А. С. Вступ у фізичну реабілітацію (матеріали лекційного курсу): навч. посіб. Львів : НВФ «Українські технології», 2008. 200 с.

4. Екстремальна психологія: підручник / за заг. ред. проф. О. В. Тімченка. Київ: ТОВ «Август Трейд», 2007. 502 с.

5. Іванова О. Л., Пінчук І. Я., Хаустова О. О., Степанова Н. М., Чайка А. В., Пінчук А. О. Методичні рекомендації щодо надання першої психологічної допомоги сім'ям з дітьми, дітям, які перебувають або перебували у зоні збройного конфлікту // Підтримка реформи соціального сектору в Україні / за ред. О. Л. Іванової. URL: <https://dszn-zoda.gov.ua/sites/default/files/loadfiles/ATO/methodic.pdf>.

6. Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи: навчальний посібник / за заг. ред. Н. Пророк. том 1. Київ, 2018. 208 с.

Наукове видання

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ
ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ
ТА ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ
МВС УКРАЇНИ

Матеріали

VI міжвідомчого науково-практичного круглого столу
(Київ, 18 квітня 2024 року)

Відповідальні упорядники: *Корольчук В. В., Галустян О. А.*

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру
видавців, виготовників і розповсюджувачів видавничої продукції

Дк № 4155 від 13.09.2011.

Підписано до друку 14.04.2024. Формат 60x84/16. Папір офсетний.

Обл.-вид. арк. 12,75. Ум. друк. арк. 11,86.

Тираж 50 прим.
